

Numărul 7. Oradea-mare 18 febr. (3 mart.) 1901. Anul XXXVII

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe 1/2 de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 2C lei

Noaptea.

Se tânguesc
 Tălângi pe căi
 Și neguri cresc
 Din negre văi,
 Plutind pe munți ...
 La făgădău,
 La Vadu-Reu,
 Sus, la răscruce,
 Vin trei hațduci,
 Pe cai mărunți ...
 Grăesc încet —
 Un scurt popas —
 Și spre brădet
 Pornesc la pas,
 Cei trei călări ...
 Sus, peste plaiu,
 Tăcutul craiu
 Al nopții reci,
 Umbrind poteci
 Se 'nnalță 'n zări ...
 Și neguri cresc,
 S'animă 'n crâng,
 Se tânguesc
 Și plîng tălângi
 Pe văi pustii ...
 Se duc uitați
 Cei trei fătați,
 Saltând în sea,
 Plutind așa
 Ca trei stafii ...

Dar când ajung
 La cotituri,
 Un chiot lung
 De mîi de gură
 Dărimă stînci:
 Hațducii mei
 Doțnesc toți trei —
 Și hohotesc
 Și clocotesc
 Păduri adânci ...

St. O. IOSIF.

**Zece ani de mișcare literară
 în Transilvania.
 1890—1900**

— Material critic. —
 (Urmare.)

4. *Teatru.* Literatura dramatică nu se poate desvoltă decât acolo unde există și funcționează teatre. Condițiile noastre de viață națională încă nu ne-au îngăduit a ne alcătui o asemenea instituțiune. Exigențele noastre în direcția aceasta trebuie să ni le satisfacem deocamdată sau prin teatrele streine, sau prin societăți ocazionale de diletanți, cari ne procură cel puțin ilusia, că asistăm la reprezentațiuni românești. Odinioară, în deceniile trecute, mai veniau din când în când trupe teatrale din Iași și din București, cari ne-au popularizat pe Alexandri și pe Costache Negruzzi; acum nu mai trec nici de aceste pe la noi. Astfel deci, în lipsa totală de teren pentru literatura dramatică, în lipsa școalei practice de unde scriitorii să se inspire, să se cultive și să 'nvețe tehnica dramatică, nu e de mirat,

dacă acest gen de literatură este cel mai puțin îmbrățișat la noi.

Singurul muncitor zelos în ramura aceasta este dl *Iosif Vulcan*. Activitatea sa literară-dramatică este mai mult partea practică în lupta pentru realizarea unei idei mari, pe care tot dsa a abordat-o înainte de asta cu 30 de ani și pe care în tot timpul acesta o a reprezentat cu demnitate și a făcut ca ea să prindă rădăcini în poporul nostru, — ideea înființării unui teatru român în Transilvania.

În urma unui apel călduros al dlui *Vulcan* și a cuvintelor de încurajare din partea lui *Eminescu* și a lui *Ion A. Lăpădatu*, s'a constituit la anul 1870 „societatea pentru crearea unui fond de teatru român”. Activitatea acestei societăți, în lungul șir de ani, s'a mărginit mai mult la așa zisele „adunări generale”, cari, ținute în fiecare an, în diferite părți locuite de Români, au ajuns cu timpul un fel de serbătoare națională, cu jocuri populare și reprezentațiuni teatrale, cu discursuri în cari se face vecinic apologia ideii mărețe. Aceste adunări apoi au avut darul de-a îndemna poporul să contribuie cu obolul său la fondul teatral, ajuns astăzi la respectabila sumă de peste 130 mii de florini, sumă de care se leagă speranțele noastre într-o viitoare artă și literatură dramatică.

Sprijinul intelectual ce s'a dat acestei societăți a fost din cale afară mic. Afară de dl *Iosif Vulcan*, care — cu numai două excepții — în fiecare an la asemenea ocazii a ținut câte o mică disertație literară cu subiect potrivit cu ideea pe care societatea se întemeiază, foarte puțini s'au nisuit să deie acestei societăți un caracter literar mai pronunțat.

De trei ani încoace înse lucrurile s'au mai schimbat. În comitetul, cel presidat de dl *Vulcan*, au intrat elemente cu cultură literară și estetică, profesorii din Brașov *Onițiu*, *Goldiș* și maestrul *Dima*. Cu ei s'a seos societatea din cercul preocupărilor pur materiale și au reușit a produce și oare care mișcare literară prin înființarea unei „Bibliotecii teatrale”¹.

Din biblioteca aceasta au apărut până acum vre-o 8 broșurele, cuprindând în cea mai mare parte comedii traduse sau localizate și câteva: două de dl *Vulcan*, una de *Maria Baiulescu* și una de *Gr. Mărunțeanu*, originale. Scopul acestor publicațiuni este „pregătirea baselor intelectuale ale teatrului”, dându-se mai întâi „lectură și material societăților de diletanți”...

Mărturisim înse, că pentru ajungerea acestui scop nici comitetul actual n'a desfășurat o activitate mai superioară din punct de vedere literar. Dacă eră vorba să se servească publicului lectură bună, care totodată să-i cultive și gustul teatral, putea — în lipsa de bune piese originale — să se îngrijească de o ediție populară și ieftină a puținelor noastre drame și comedii, cu valoare literară oareșicum sta-

¹ De la reorganizarea societății, la 1897, apar și „Anuare” despre activitatea ei. În cele trei Anuare, câte au apărut până acum, găsim date mai cu seamă relative la adunările generale. Așa s'a publicat în Anuarul I. istoricul societății de către *I. Vulcan*, iar în o comunicație anuală a secretarului *V. Goldiș*, s'a fixat numărul reprezentațiunilor teatrale a societăților noastre de diletanți. E interesant a afla, că această mișcare socială ia un avânt tot mai mare, că în 1899 s'au dat la noi cu totul 75 reprezentațiuni, la cari s'au jucat 101 de piese, între cari în 25 rânduri piese de-ale lui *Alexandri*. — Tot în „Anuare” se publică și lucrările ce se citesc la adunările generale.

bilită. (*Alexandri*, *Hașdeu*, *Bengescu* etc.) Iar, dacă țineau să editeze traduceri și localisări, trebuia comitetul însuș să se însărcineze cu alegerea pieselor și distribuirea lor spre a fi traduse. În felul acesta comitetul ar fi știut fără îndoială să reflecteze la autori și piese, a căror valoare în literaturile streine e incontestabilă și nu s'ar fi întemplat ceea ce s'a întemplat, ca să se traducă, la voia întemplării, autori de-a treia mână și piese obscure, fără nici o importanță etică, al căror rol cultivator decî e absolut nul și cari nu fac posibilă atingerea scopului indicat.

Să nu se uite decî, că „Biblioteca teatrală” are și o misiune literară, ușoară de îndeplinit, întru cât partea materială nu este o piedică de care comitetul s'ar putea plânge. Și astfel fiind, interpretarea aceasta poate fi utilă numai dacă se va schimba sistemul de până aci, dându-se în mâinile poporului pe de-o parte tot ce avem mai bun în literatura noastră dramatică, iar pe de alta traducându-se cât de mult dintre produsele cele mai alese ale poeziei dramatice streine. La asemenea traduceri apoi ar trebui să se țină totdeauna seamă și de gradul nostru de civilizațiune, — căci nu ne mai putem coborî la glumele sarbede ale unui *Kotzebue* de pildă, cari erau hrana intelectuală a părinților noștri de acum o sută de ani... Literaturile streine moderne sînt destul de vaste și de bogate, ca să avem ce să alegem.

Dar misiunea literară a acestei societăți nu trebuie să se restrîngă la o bibliotecă de felul acesta. În cercul ei de activitate ar cădea și interesul pentru o parte a folclorului, mai ales adunarea și studiarea acelor datini păstrate în popor, cari pot fi socotite ca primitive manifestațiuni ale simțului artistic. Ideea aceasta a lansat-o de-altfel și dl *I. Vulcan*, în „Prologul”, publicat în nr. 1 al „Bibliotecii teatrale”, zicînd:

„Să facem un teatru, o casă minunată
Și s'adunăm intrînsa tot ce-am avut odată
Și tot ce-i azi al nostru: *graiu*, *datini*, *port* și *cînt*
Și tot ce are neamul mai prețios și sfânt.
Să le păstrăm pe toate, ca 'n veci să nu ne peară,
Să ne 'ncălțăm la ele, să ne ridice iară...”

Așa este! Și ne mirăm, de ce acest program nu se execută și în locul lui se publică imposibilități dramatice de *Mărunțeanu* și comedii fără haz de scriitorii mărunței francezi și germani?... Sînt mulți, cari numesc o *utopie* ideea înființării unui teatru român la noi. Aceste *spirite de negațiune* vor fi numai atunci desarmate, când societatea se va pune pe o activitate literară intensivă în direcția arătată.

Revenind acum la lucrările dramatice ale dlui *Vulcan*, între cari cele mai multe sînt comedii, observăm, că aceste sînt creațiuni anume pentru a răspunde la trebuințele societăților noastre de diletanți și că cel ce ar voi să caracterizeze acest fel de mișcare socială și culturală la noi, trebuie chiar să considere comediiile dlui *Vulcan* drept documente pentru gradul nostru de cultură, fiind că datele statistice din „Anuarul” societății teatrale ne arată, că aceste comedii sînt cele mai călduros îmbrățișate după piesele lui *Alexandri*.

Subiectul dl *Vulcan* și-l scoate în cele mai multe din viața noastră socială. Astfel în „*Ruga*

de la *Chiseteu* (Oradea-mare 1890) ni se prezintă petrecerea cea mai plăcută a poporului nostru din Banat, o „rugă“ cu episoade vesele, în care se combat unele vicii. — În „*Sărăcie lucie*“ (Oradea-mare 1893) se descrie la început „măteălăul“, un obicei al poporului bănăţean de-a se „înfrătăi“ şi a se „însurătăi“. Sbicîueşte apoi cu mult humor reul înrădăcinat în popor de-a se găti luxuos după modă, de-a fi falos şi a-ş risipi averea în cărţi şi pe băuturi. Scenele sînt bogate în observaţiuni de-o glumă sănătoasă. Comedia aceasta mai are calitatea de-a fi scrisă în mare parte în dialectul bănăţean. — În „*Miţa cu clopot*“, comedie într-un act (Oradea-mare 1898), se ridiculizează abuzurile ce se fac la alegerea de învăţător în sat. — În „*Gărgăunii dragostei*“ (Oradea-mare 1899), se arată umbrele curentului de emancipare a femeii, care a pornit a ne ameninţa şi societatea noastră. — Mai puţin reuşită este comedia „Soare cu ploaie“ (nr. 1 din „Biblioteca populară“ în care humorul devine mai plat şi mai incolor.

Negreşit că aceste lucrări n'au pretenţii mari literare, dar cu toate astea nu li se poate nega o tehnică dibace şi o vervă în conducerea dialogurilor. „*Gărgăunii dragostei*“ s'au jucat şi pe scena „Teatrului Naţional“ din Bucureşti.

Opera principală a dlui Vulcan rămâne înse „*Stefan cel tînăr*“, tragedie istorică în 5 acte. (Oradea-mare 1893.) Drama aceasta, care s'a jucat cu succes pe scena teatrului din Bucureşti (a cărui direcţiune a şi premiat-o) e scoasă din viaţa uneia dintre cele mai interesante figuri, cari au şedut pe tronul Moldovei (1518—1527) şi pe care autorul ni-l caracterizează în acest chip:

Avu şi dînsul firea ce-avuse moşul se
Stefan cel bun şi mare: în luptă ca un leu,
În pace om cu minte, dar fule la mînie
Şi vîrsător de sânge...“

Şi într'alt loc:

„El urcă birul, dar pentru-că poporul
Nu poate să-l plătească, îi ia chiar şi toporul
Şi-l vinde pe nimica. Ba el nu s'a sfiit
Să necinstească-n urmă şi ce-a fost mai sfinţit:
Întă şi prin biserică şi jefui altarul,
Ducend argint şi aur, potirele cu darul...“

Acţiunea, în decursul căreia se desvêlesc aceste crudimi, curge uşor, dar fără ca să releveze destul de plastic pasiunile sguduitoare. Îndemănaţec sînt redade mai ales un caracter de intrigant (Şerpe) şi un cas de iubire frăţească (între Toader şi Nichită Arbure), a căror efect dramatic e inevitabil. Versurile în multe părţi sînt chiar frumoase.

Mai pe jos din punct de vedere literar stă o altă tragedie istorică: *Horia* de *Ghiţă Popp*, (Sibiu 1891.)

Scrisă în iambi, această tragedie e inspirată de curentele de gândire cari predomină în timpul în care autorul, pe atunci student universitar, a conceput-o. Mişcările naţionaliste l-au făcut să pledeze pentru idealul unităţii naţionale:

„În ori ce colţ al lumii ni-ar sta vatra,
Un grai grăim, un port purtăm, un dor

Nutrim, oar' nu ne-ar bate Dumnezeu
Când n'am ţinea cu toţii laolaltă...“

Şi 'ntralt loc:

„De s'ar tăia la toţi Români limba,
Isvoarele-ar şopti că cine sîntem...“

Ghiţă Popp vrea să facă din *Horia* un *Wihelm Tell* al lui Schiller. Şi fapt e că între *Horia* cel istoric şi „*Rütli-bund*“-ul lui Schiller este multă asemănare, decât că Popp nu reuşeşte să ne-o arete. *Horia* lui Popp este un erou de vorbe şi nu de fapte. Individualitatea lui nici măcar nu se întvede prin scenele ce se desfăşoară palid înaintea noastră. În general această dramă nu e la culmea măreţii a figurei istorice pe care vrea s'o eternizeze. Ori cum înse ea rămîne o lectură naţională interesantă mai ales pentru tinerime.

Şi cu aceasta ne-am încheiat repertoriul nostru dramatic.

5. *Traduceri*. De şi n'avem de înregistrat traduceri de valoare excepţională, cari să fi deşteptat un interes deosebit, vom dedica şi acestei literaturi câteva şire, dat fiind că prin mulţimea lor, traducerile au avut şi ele rolul cultivator în acest re timp.

Interesul nostru pentru literaturile streine nu este aşă de mare precum ar fi îndreptăţit cineva să creadă, avînd în vedere contactul nostru cu atîtea naţionalităţi culte. Literatura maghiară de pildă, care este cu mult mai veche ca a noastră şi pe care sîntem nevoiţi a o studî în şcoalele noastre medii, nu are nici o influenţă asupra noastră şi în întreg deceniul acesta din literatura originală maghiară n'a fost tradusă în limba română decât o singură operă dar şi această măcelărită în mod nemilos. Excluzivismul nostru naţional, relaţiunile încordate dintre noi şi rasa maghiară, esplică aceasta îngrădire împotriva literaturii maghiare.

Cu literatura germană nu stăm cu mult mai bine. În şcoalele noastre, cât şi în ale statului, se învaţă puţină. Ceea ce se ceteşte e mai mult iniţiativă individuală şi astfel în general cunoşcinţele de literatură germană sînt superficiale în pătura noastră cea mai cultă şi se mărginesc la un mic repertoriu de nume de autori mai mari şi de opere mai importante. De o şcoală literară germană, de influenţe sistematice nici o urmă; de tradus s'a tradus fără o ţintă anumită şi fără a cerne obiectele şi a alege pe cele mai importante, cari întrunesc mai multe condiţii cultivatoare. Deosebim două feluri de traduceri, cele directe, făcute din limba originală şi cele indirecte, făcute din o a treia limbă, intermediară. Traduceri directe avem numai din limba germană; iar aproape toate nuvelele, romanele şi piesele teatrale *franţozeşti* ce au apărut în traducere românească, au fost traduse sau din nemţeşte sau din ungureşte, deci din un izvor indirect şi sînt prin urmare estrem de defectuoase. De aceea voi insistă mai mult asupra traducerilor zise originale.

Versuri în general s'au tradus puţine. Poetul predilect, care a preocupat atenţia celor mai mulţi, a fost şi de astă dată *Heine*, cel atrăgător prin forma cea simplă şi prin spiritul sugestiv. Traducerile poeziilor lui *Heine*, apărute la noi reslătite prin toate revistele, nu stau toate la nivelul escelentelor tra-

duceri ale lui Iosif, dar câteva sunt destul de reușite, ca d. e. „Pelerinajul la Kevlaar“ de *Maria Cunțanu*.¹ Ciato și Sextil Pușcariu au publicat și ei câteva traduceri corecte din Heine. Și fiind că suntem la Heine, trebuie să amintim spirituala lucrare în prosă „Cartea Le-Grand“, apărută în frumoasa traducere a lui *Iosif Sceopul*,² traducere într'adevăr de merit, dată fiind bogăția de limbă și fineța de de spirit a originalului, talmăcit cu fidelitate.

Tot de la dsoara Cunțanu avem în traducere poeziile „Regina de la Arago“ de Felix Dahn și „Mireasa leului“ de Chamisso.³

fi terminat apoi repertoriul poeziilor germane, de care ne-am încălzit în zece ani ..

Romanul și novela au fost ceva mai simpatice îmbrățișate. Și nu se poate tăgădui că unele au fost bineșor alese, — mai ales din literatura romantică germană, care convenise mult gustului publicului nostru.

Cele mai de valoare traduceri se datoresc lui *Mugur (Sept. Albini)* Dsa a tradus „Homo sum“, roman de George Ebers;¹ „Suferințele tinerului Werther“ de Goethe;² „Ulciorul spart“ și „Cum se face

Copii din Persia.

O colecție de traduceri poetice din literatura germană a tipărit la noi bucovineanul *C. Morariu* (la Gherla, 1890.) Insuficiența bunelor calități ale acestor încercări a dovedit-o în deajuns dl Gh. Bogdan Duică. („Tribuna“ 1891 nr. 8.)

Ar mai fi de menționat capitolul „Amintirea lui Balder“ din „Dreizehnlinden“ de F. W. Weber, tradus de Elie Daian; apoi o parte din „Hermann și Dorotea“ de Goethe, tradusă în hexametri de Maria Baiulescu („Familia“ 1893.) Și cu aceste am

aurul“ de Zschokke;³ „Cerșetoarea de la Pont des Arts“ de W. Hauff.⁴

Povestirile romantice ale lui Zschokke au atras și pe alți traducători. Notăm: „Noaptea strigoilor“ (Tel. Rom. 1892); „Blondinul de Namur“ (Trib. 1892); „Aventură de Anul-nou“ (Trib. 1890); „Florette“ (Dreptatea, 1894).

¹ „Trib.“ 1891, apărut și în volum.

² „Trib.“ 1890 nr. 78—81. Aceasta e una dintre cele mai bune traduceri ale lui „Werther“, ce s'au făcut de la Gavriil Muntean incoace.

³ „Trib.“ 1893 nr. 156 ... „Trib.“ 1892, nr. 281—284.

⁴ Aceasta a mai fost tradusă și de Cornel Scurtu, în „Gaz. Trans.“ 1891.

¹ „Familia“ 1896, nr. 52.

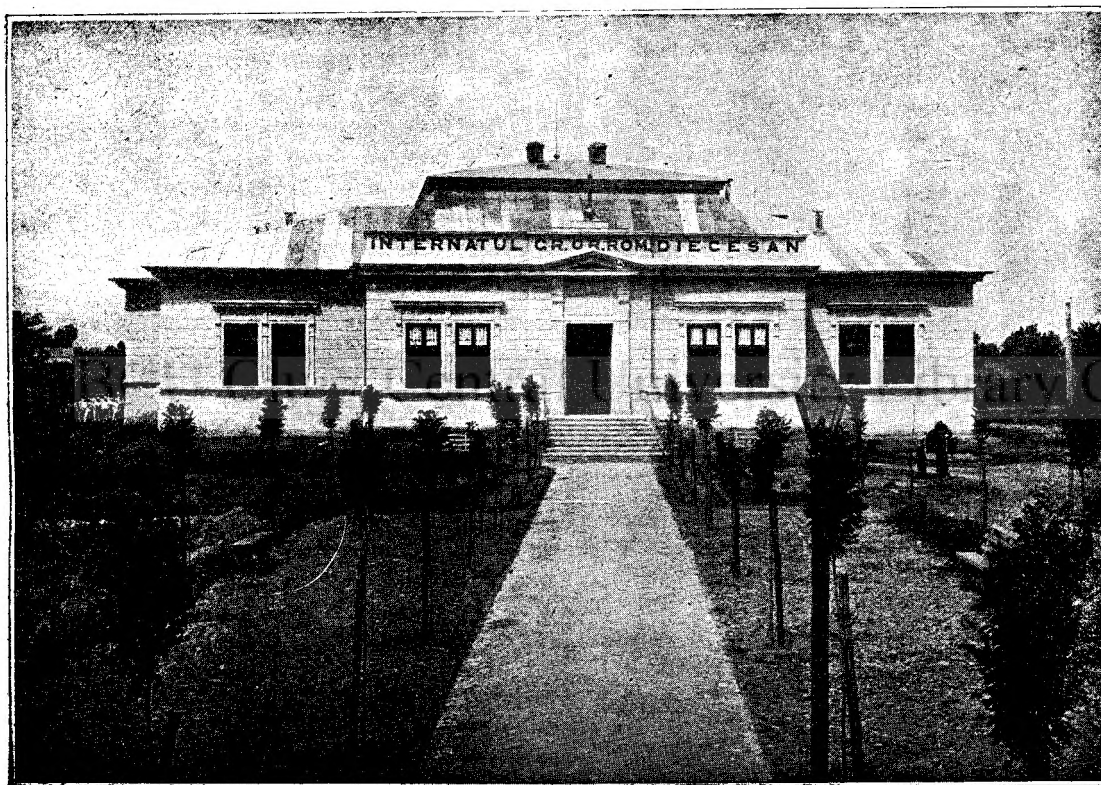
² „Tribuna“, 1896.

³ „Tribuna“, 1891, nr. 223. „Trib.“ 1895, nr. 231 și 251.

La aceste mai adaugem „Împăratul“ roman de Ebers („Dreptatea“ 1895), câteva schițe de Richard Voss, G. Gartwig, Th. Körner, Fr. Gady și Eckstein, — și iată toată prosa germană cetită de noi într'un deceniu. Precum vedem tot autori și bucăți cari, ce-i drept, nu ridică din cale afară, dar nici nu prihănesc gustul literar și cel estetic, — un fel de lectură familiară ușoară, care nu presupune gusturi rafinate, ci mai mult suflete naive și modeste. Dacă pe aceste le vom compara cu seria de romane franceze, apărute în foiletoanele ziarelor bucureștene, traduceri superioare negreșit și ca limbă românească și ca producțiuni de artă, dar tendențioase și adese-

cială prosa de Turghenew, tradusă de Enea Hodoș;¹ prosa de Tosloi, tradusă de Petra-Petrescu;² „Castelul din Carpați“, roman de Jules Verne, tradus de Victor Onișor (Sibiiu, 1897); „Jacopo Ortis“ de Ugo Foscolo, tradus de Lucreția Russu-Șirianul („Trib. Poporului“ 1898.)

O lucrare de merit pentru literatura noastră tradusă va rămâne „Savitri“ de Mahabarasa, tradusă de Gh. Bogdan-Duică.³ În versuri rimate, scrise în o bogată limbă românească, ni se desfășoară povestea despre frumoasa fecioară a regelui Așvati, care prin credință și iubire redobândește de la zeul morții, Jama, viața iubitului său Satjavan, precum și belșug

Internatul gr. or. român diecesan în Beiuș.

orî prea puțin moralisătoare, nu vom regreta modestia traducerilor noastre.

Și mai restrins e numărul dramelor traduse. Aici poetul cel mai favorit e *Theodor Körner*, poetul postschillerian, mort în vârstă de abia 22 ani. Și nici de acesta n'au fost traduse operele principale ca „Zrinyi“, ci neînsemnatele piese în câte-un act „Guvernanta“, „Iosif Heiderich“ etc. Urmează autori ca *Rudolf Kneisel* („Un secret“, farsă în 4 acte trad. de Zotti Hodoș); *F. Zeel* (?) („Bustul“, trad. de Iulian Popescu) etc. Bine înțeles Kotzebue nu putea să lipsească. Comediile lui continuă a plăcea publicului nostru.

Din traduceri indirecte merită o amintire spe-

de copii pentru tatăl-seu Așvati și lumina ochilor pentru socrul său, regele Giumacena. În prefața acestei povestiri indice, Slavici ia în apărare pe traducător față de intoleranții și eminesco-fagi, cari tăbăriseră în acel timp și în potriva lui Bogdan, din pricina „păgânătății“ acestei poezii.

Am lăsat la sfârșit un șir de versuri din „Cartea cântecelor“ de *Cajus Valerius Catullus*, apărute în „Amicul Familiei“ (Gherla 1890), în traducerea lui *Coșbuc*. Au apărut cu totul 16 cântece de aceste.

¹ Clara Milici; „Lebedienit“ „Trib.“ 1890.

² Brașov 1892. 1 vol. 8° („Povestiri“).

³ Sibiiu 1891. 1 br. 8°.

Și fiind ele prea puțin cunoscute publicului nostru, ținem să reproducem câteva.

I

Un soare-apus răsare iar
În și mai multă strălucire;
Dar când se stinge o iubire,
În urma ei întreaga fire
Se 'ntunecă pe veci. Și 'n dar
E ori ce tânguire.

*

De-aceea, dragă zic și eu:
De-o sută de ori me sărută,
De-o sută iar și mai de-o sută,
De-o mie de ori me sărută
Și lângă miie tot mereu
Mai pune-o sută.

*

Pe ochi, pe gură ne'ncelat
De sută de ori câte-o mie,
Cât numărul să nu se știe.
Ce'i rei departe să remaie
Și nici un reu, de vrăji chemat,
Să nu mai vie. ---

IX

Tu jură că 'n lume singur e
Voiu fi iubit de tine,
Și de-ar veni chiar Dzeu
Cersind iubirea ta, mereu
Me vei iubi numai pe mine.

*

Tu jură! Dar ori ce jurământ
Al fetelor fecioare,
De-ar fi el ori și cât de sfânt,
Eu pot să-l scriu cu mâna 'n vânt,
El stă... ca apa curgătoare.

XIII

De ură mi-e sufletul flacăra tot
Și ard de văpaia iubirii.
Urșe și iubesc și nu știu cum pot
Și par-că 'ntr'o mare de lavă înot
Și sufer dureri ca martirii...

Am înșirat aici traduceri, despre cari presupun că au fost cetite și au avut oare-cari influențe — trecătoare — asupra gândirei noastre. S'au publicat în acest restimp inse și traduceri imposibile de-a fi cetite, prin faptul că au fost făcute de oameni lipsiți cu totul de înțelegerea limbei românești. Acestor oameni, binevoitori de-altfel, au căzut jertfă, opere ca „Preotul din Wackefied“ de Olivier (apărut la Sibiu 1897); „Iuliu Cesar“ de Shakespeare (în „Telegraful Român 1897“); „Trilby“, romanul lui Maurier, — cari toate sunt niște abnormități lingvistice, adeseori extrem de ridicule.

(Va urmă.)

IL. CHENDI.

P a s t e l.

Tot satul doarme, pace-î, ca 'n cimitir e pace,
Doar buhna, numai dânsa din plânsu-î nu mă
tace.

Pe bolta albăstrie sclipesc lumină de stele,
Iar luna mătestoasă colindă printre ele.

În depărtări, din luncă o doină lung răsună,
Ecoul melancolic îngână: Noapte bună!...
Și blând, zefirul tainic prin ramuri șoptește,
Pe căud o stea din ceruri în gol se prăbușește...

În depărtări s'arată zimbirea dimineții
Și satul reînvie de farmeul vieții,
Iar clopotul bătrânei biserice, trezit
Cu glasu-î de aramă se 'nchină răgușit.

Tot satul e 'n picioare: flăcăi și mândre fete
Cu săpile pe umăr se duc pe rânduri, cete,
Și 'n urma lor bătrâni cu pletele-argintii
Pășesc încet, statornic pe 'ntinsele câmpii.

ION DAFIN.

M e t e o r.

(Urmare.)

Pe aici isvorește dintr'un tufiș de jneapăn, — care aici începe deja a crește printre arborii ceialaltți, iar spre vârf, sunt numai tufe de aceste, până ce și aceste pier, și vârfurile se înalță pleșuve la nori.

Pe aici s'ar părea că nimeni nu umblă, și cu toate aceste, ajungând la isvor, îndată începe de aici o strimă cărare peziș la dreapta, — care la 50—60 de pași se respiră printre tufișuri, intratătea părți, că ai crede că stave și turme vin de se adapă la isvor. — Aceste cărări pe neobservate se perd de olaltă, și duc în depărtări mari, printre munți.

Cam pe aici trebuie să fie peștera amintită, — a alchimistului. Luând cărările ce duc în stânga, numărând din dreapta acestora 6, — și din stânga 12, — poți să mergi pe ceea ce nu va cădea în număr, căci vei da de peșteră.

Dar numai atunci, când știi unde mergi, și de ce mergi, căci un străin, care numai din întâmplare, și ca prin minune a mers chiar pe astă cărare, se va întoarce îndărăt, dând la 50—60 de pași de un tufiș des, și ridicându-se la spatele acestui des și o stâncă uriașă.

Ajuugând la acest tufiș, — trebuie să dai cren-gile la o parte cu puterea, fie-care să o întepenești în craca anume pregătită pentru acest scop, de a ținea îndoită creanga ce închide drumul. — Și când în acest mod ți-ai făcut un drum, lung de 5 pași și lat de 2, te afli în fața stâncii urieșe, — de unde mai departe nu poți merge. — Păretele de peatră e învelit cu o pănură groasă de muschiu, iar pe jos un strat de pietri sdrobite, pe cari urmele nu se cunosc.

Aici e deschidătura peșterei, care are înse o ușe de stejar, iar pe astă ușe mușchiul stă ca și pe întreg păretele, într'o formă astupând-o.

Din mușchiu, într'un loc crescuse un mic jneapăn, care înse neavând nutremēt, s'a uscat, rămânēnd infipt în mușchiu, numai cotorul, gros de un deget.

Prinđēnd cu mâna acest cotor, — abia atuncē vei observá cá e de fier, — și cá e o imitație admirabilă. Smăcind acest drug de fier, ușa cea taīnică se va deschide, — și o rēcoare umedă îți va loví fața. — Aceasta erá intrarea peșterii bētrānului alchimist.

De aici vei mai avea 20—25 de pași să-í faci pe întuneric, unde apoi o rază de lumină îți va loví privirea. De aici, mersul e comod. Pe jos e par cá pavagiat, — încāperea se lārgēșce și lumina se măreșce.

La început pāreții sūnt îmbrăcați cu rogojini, — înse îndată ce ai intrat pe o ușe, — de regulă tot deschisă — și ai suit doue trepte, vei vedea cá pāreții sūnt îmbrăcați cu postav fin. De aici respund trei uși. Cea din mijloc deschisă, — care duce în sala de unde vine lumina. — Celelalte 2, — închise.

Sala e luminată admirabil de un glob de metal scobit, în mijlocul căruia arde ceva fosfor, — care arde în continuu, și care face o lumină ca cea a zilei.

Pāreții sūnt îmbrăcați în catifea albastră, pe jos e ca în saloane, iar mobilatura crāiască.

Din sala aceasta nici o ușe vizibilă nu conduce. Erau înse trei uși secrete, dintre cari una conducea în laborator, alta într'un dormitor și a treia în odaia Pythiei. — Cá ce erá aceasta din urmă, vom vedea mai târziu.

Pe stofa de mătasă din sala iluminată de lampa principală, — căci erau în despărțemintele amintite globuri de aceste mai mici, — zăcea un bărbat ca de 60—65 de ani, cu fața vioae, — cu ochii verđi, cu pērul alb ca neaua, care rivalisá cu albeața estrordinară a feții lui. Mānile fine, — statura înaltă, puțin gārbovită. Îmbrăcāminteá lui erá dupá ultima modă făcută, elegantă și scumpă.

Acesta erá Sibacis. — El cetia într'o carte. — adeca mai mult o ținea înainte-și, căci gândurile lui în altă parte sburau.

De odată se sculă, — par cá ȳ-ar fi venit ceva în minte. Se duse la ușa secretă din stānga, o deschise, apēsānd un resort, și ridicāndu-și mâna demandator strigă spre internul acelei odăi: *Vino!*

Un suspin dureros se auđi din acea odaie. Sibacis se depărtă de ușe mergēnd de-a îndēretele, și cum el se depărtă, — apărea din odaie o figură de femeie. — Apropiindu-se mai mult, vedem cá e țerancă, iar când intră în sală, ne bate la ochi, paloarea feții sale.

Ea eși și se opri în mijlocul sălii. Atāt în pașii sei, cât și în ținută, vedem ceva mecanic, ceva silit. — În privirea ei se vede o siluire oare-care, ochii negrii ai bietei femeii erau împāingeniți. Nu putea sē aibă mai mult cât 30 de ani.

„Vino, — Lodo, vino! — repetă Sibacis cu glas demandator.

El își ținea privirea infiptă în ochii ei stinși, — privirea lui schinteia, pētrunđēnd întreg corpul acestei femeii, — al Lodei, care se cutremurá ca de un curent electric.

„Dormi Lodo? — întrebă Sibacis.

— „Da! — respuse Lodo cu glasul stins.

„Și veđi? — fu iară întrebarea.

„Dacă ordoní! — zise Lodo. Ea vorbiá fără de a accentuá cuvintele, cu acelaș glas stins și monoton.

— „Voese să veđi! — zise Sibacis.

— „În ce parte? —

— „Pe drumul de la Erivan spre Scutari! Veđi?

— „Da, drumul il ved, — ci e pustiu.

— „Mergi pe el înainte! — repetă poruncitor Sibacis.

— „Ah! —

„Ce-í? — Veđi ceva?

„Da, — un călăreț.

„E tinēr?

„Da:

„E brunet?

„Da, și frumos!

„E din Asia, sau European?

„Din Europa!

„Vine repede?

„Da, — acum calul cel arābesc o ia în galop.

„Unde, — în ce loc?

„Aproape de Erivan.

„Bine, — urmează-í cu atenție. Vreați să știți ce face!

„Calul seú e bun, — íată-í e aproape de oraș — Acum intră. — În a treia stradă, — un om il opreșce.

„Ce-í zice? Ascultă! — ordonă Sibacis.

„Íl întreabă de unde vine. El spune. Íl întreabă de nume. Íl cheamă Armand. Strēinul il poșteșce să între, spunēnd cá are odaie pregătita la o comandă străină pe seama lui.

„Erá dară ospētarul?

„Da!

„Ce zice Armand?

„Nimic! — Adeca el murmurá încet: Ah! — Íarăș? Sibacis e un om foarte amabil!

Sibacis zimbí cu bunătate.

„Și intră? — întrebă el de nou.

„Da, — și e mulțumit cu odaia. Mānancă de cină cu apetit, apoi se culcă. Spune să-í scoale în zori căci are drum grabnic spre Tiflis!

„Bine, — îți mulțumesc Lodo! — zise Sibacis. — Azi nu mai am trebuință de tine, — te du pe calea cunoscută ție, la bordeiul teú, și la turmele tale. Te culcă pe pat, și atunci culcată apoi, în patul teú să te trezești din somnul magnetic. Māne te voi chemá, — vei rămānea acasă! — Acum mergi! — noapte bună!“

Și ipnotisata plecā supusă, — percurse drumul deseris de noi, cu un pas sigur, de și erá noapte, — de la isvor o luá la stānga, — sārri printre tufișuri, și dupá mers, adeca coboriș de o jumētate de oră ajunse la bordeiul seú, unde își avea turma, și unde locuia singurá de 10 ani, de când rămase veduvă. Sosind, se desbracă și se culcă, conform poruncei date de Sibacis. Așá culcată, se trezi din somnul magnetic, se învērti în pat, nu zise decât cá: „Ah! — iar me doare capul — și adormi în somnul natural.

În acest rēstimp Sibacis, închise ușa Pythiei, așázicea el lui Lodo, — apoi își reluá locul pe sofă. — Cam un quart de oră stătú așá, — când apoi sculāndu-se, — se duse la o altă ușe, — a laboratoru-

lui, o deschise prin alt mecanism secret, și intră, după ce mai întâi stinse lampa din sală prin o succitură aplicată asupra unui șurub din părete, și închise ușa laboratorului.

Aici eră întuneric, el suci inse un alt șurub, — și lampa din laborator se aprinse, cam așa ca luminile noastre electrice.

Laboratorul eră destul de vast. — Trei păreți eră ocupați de stelagi mari, împărțiți în multe despărțeminte, — și aceste stelagi eră încărcate cu mii de sticle mai mici și mai mari, și cu borcane, — într'o variație de colori strălucitoare, — după culoarea fluidelor ce conțineau.

Stelagiile eră cât păreții de nalte, — și sticlele ocupaū locul din ele, — până unde ajungea Sibacis cu mâna. De acolo în sus, — eră cărțile, giur impregiur, cărți mai vechi și mai noue, — cuprindând întreaga știință a lumei, — veche și noue, — cărți filosofice, medicale, — cărți de botanică, — de chimie, — astronomie și altele.

Cartea lui Zoroastru, — și a tuturor magilor din Egipt, — cărți Budhiste, — Chinezești și Indice, grecești, — latine, — și toate ce mai apărură după aceste, până în timpurile noastre.

Natural că eră alese, cele mai folositoare. — Pe al patrălea părete, — numai de la jumătate în sus eră stelagi. — Aici eră pulpitate numerotate, — ori însemnate cu litere din alfabet, — și în aceste pulpitate eră manuscriptele, într'o ordine exemplară.

Pergamente cât masa, — și rețete mărunte pe un petec de hârtie, — toate își aveau locul și menirea.

Pe acest părete eră apoi în două colțuri, — două dulapuri mari, de sigur pentru plante. — În mijloc o ușe de metal, — conducea pe niște trepte într'o sală, — situată mai jos decât laboratorul cu 5—6 metri.

Și la stânga și la dreapta usei, eră câte 4 obloane pătrate — de fier, — cari, ridicându-le, lăsaū să veđi prin niște estraturi de sticlă groasă, în adâncul cazanelor, la cari răspundeau. — În mijlocul laboratorului eră apoi o masă mare de marmură și un scaun. Peste toate aceste, răspândiă globul cel de foc, — lumina sa vie.

Sibacis intrând, se duse direct la ușa din păretele al 4-lea, și deschidându-o, — printr'un minunat mecanism, — cobori treptele de piatră.

Aici eră mecanisme.

Sala eră foarte vastă, — ca o sală de concert, iluminată de patru globuri mari de metal, ca cele de mai nainte.

La păretele unde eră intrarea eră opt cazane mari și egale, la cari răspundeau separat niște minunate mașinari combinată și perfecte, prin ajutorul cărora pregătiă Sibacis ori ce doriă, cu o ușurătate nepomenită. — Lângă ceialalți păreți, de-alungul și impregiur, — eră o masă lungă, încărcată cu tot felul de aparate fizice, de experimentat, și altele.

Lupeuri, — destilatori, — și analisatoare, lămpi magice, — cinematografe, — și alte multe, — enciclopedia tuturor celor cunoscute și necunoscute în asta direcțiune a științei omenești.

Părea astă sală o vastă expoziție de instrumente variate de fizică, proprietățile acestui sobol învățat, ale lui Sibacis.

(Va urmă.)

V. E. M.

Doine populare din Bihor.

(De pe valca Crișului repede.)

Pragu-mi-î bădițu nalt,
Că sărută desmerdat;
Dar bădițu mititel
Mi-î urit și fug de el,
Căci cu barba reū te 'mpunge
Și cu gura nu te-ajunge.

Mândra mea de astă vară,
Me roagă s'o iubesce iară,
Dar eū dracu-o 'nebunit
Să iubesce ce-am părăsit,
Și eū nu-s fir de secară,
S'o iubesce a doua oară,
Nice nu-s fir de ovės,
Să iubesce ce-odată lās.

Asta-î fată lăudată,
Cu noue spăcele-'n ladă,
Trei is rele, trei nu-s bune,
Trei pe foc le poate pune.

Astă fată se mărită,
Batăr nu șei coace pită,
Când o bagă iu cuptor,
Cheamă satu 'n ajutor.

Până ce ții-punga plină,
Nana te stringe de mână,
Cându-î goală jumătate,
Nana te 'mpinge de spate,
Când îi goală până-'n fund,
— Du-te dracului holând.

Câte mândre-am d'avut eū,
Vutu-m'or pune birău,
Și pe câte le-am lāsāt,
De le-aș stringe aș face un sat;
Dar pe eate iubesce iară,
De le-aș stringe-aș face o țară.

Strigă moartea la fereastră,
— Spoveditu-le-ai nevastă?
— Ba io nu m'am spovedit,
Că nici nu m'am nădăit,
Că de m'aș vut nădăi,
Șepte popi aș vut primī,
Șepte popi din șepte sate,
Să me curăț de păcate.

Strigă badea la fereastră:
— Spoveditu-te-ai nevastă?
— Spovedi-m'aș bade dragă,
De-aș da d'un om de treabă,
Om de treabă, popă bun,
El s'asculte eū să-î spun,
I-aș spune bune și multe,
Până l'aș luă de minte.

NICOLAU FIRU.

SALON.

Geniū și virtute.

— Fragment din Diderot. —

...Nu scrie o pagină frumoasă cine n'are gust și încă un gust distins și bogat, iar gustul este la toate națiunile produsul unui timp îndelungat. Ori câte s'au făcut pentru a corupe pe om, cred că bunătatea și virtutea sunt mai puțin rare decât geniul, și voiți dovedi aceasta. Mă-ar fi ușor să fac lista oamenilor geniali în literatură, dar nu atât de ușor aș putea să înjghebez lista, nu mai zic a faptelor eroice, dar a eroilor în toate genurile; cu toate astea câte acțiuni uimitoare pe cari istoria nu le-a celebrat! Adevărat, că nu dau lesne unui scriitor numele de geniū: Titu Liviu, după ideea mea, e un scriitor mare și măiestru; Tacit e om de geniū.

În momentul când scriu, nu me 'ndoesc că pe suprafața pământului se sevăresc sute de acte curajoase; se sevăresc chiar și în fundul pădurilor locuite de selbatici; în nici o parte a lumii nu se serie, poate, o pagină sublimă, neșceptând capitalele noastre, centrul tuturor artelor.

Prima scenă din Adriana lui Terențiu s'a produs, dar nu se va produce; poți zice de o faptă mare acelaș lucru?

Când forma, tiparul unui om de geniū s'a stricat, e pierdut pentru totdeauna; nu cre că am putea să afirmăm acelaș lucru de omul virtuos, luând această expresie în sensul cel mai riguros: vorbese de virtutea lui Caton sau de a lui Regulus.

E mai multă originalitate la scriitorii mari, decât la oamerii mari; o faptă celebră diferă mai puțin de altă faptă celebră, decât o pagină sublimă de altă pagină sublimă.

Numiți-mi o faptă mare și voiți găsi în istorie douezeci la fel; e aproape imposibil să spu acelaș lucru de o pagină frumoasă. Tăria, statornicia, disprețul de onoruri, de bogăție, de viață, — sunt aceleași în toate sufletele tari. Patriotismul ce clocoțese în sufletul unui Grec sau al unui Roman, clocoțese tot așa în ori ce suflet patriotic; elocința lui Demostene îi aparține numai lui.

Pe lângă originalitatea naturală, câte mari modele anterioare trebuie să aibă cel ce scrie o pagină frumoasă! Cel ce face o faptă mare, n'are nevoie de model. Educația, împregiurarea, momentul, o impulsione puternică, dar efemeră, aruncă pe om în fundul prăpastiei și-l împing la o faptă care lasă lumea uimită de admirație; nu se fac tot astfel o sută de versuri frumoase.

Care pasiune nu-și are eroul ei? Pasiunea ne face câte-odată să vorbim așa de frumos; și adeseori pe omul de geniū îl face să îngâne abia.

Cel ce sevăreșce o faptă frumoasă, o sevăreșce în fața poporului; adesea are s'aleagă între desonore și glorie: de nu s'ar ilustra, s'ar înjosi.

Nici odată scriitorul nu e într'o situație așa de

imperioasă; el e singur când scrie; omul de geniū n'are alt motiv decât geniul seū de care ascultă. Ce multe interese, ce motive de tot felul indeamnă, susțin, solicită, determină pe omul virtuos!

Nu învinuim pe nimeni pentru că n'are geniū; dar învinuim pe ori cine că n'are curagiū și virtute. Pot să citez femei și încă multe la număr, care au sevărsit fapte mari. Unde este aceea care a produs o carte frumoasă, o comedie, o tragedie, o poemă sau vre-un discurs frumos?

Sevărsim adesea o acțiune frumoasă, precum un prost spune o vorbă de spirit, precum Chapelain potriveșce un vers bun; dar Virgil, Horațiu, Cicerone au existat în epoce cari îi cereau și veacuri au urmat și vor urma după ei, fără ca să mai nască alții.

Nici o revoluție mare, la nici un popor, nu s'a făcut, fără ca să nu dea prilej la multe fapte eroice. Măne de-ar fi Parisul în flăcări, — și o mie de suflete curajoase s'ar arată; pentru a-și mântui copiii, vor muri părinții, mame vor trece prin cărbuni aprinși; toată energia unei porniri fireșci se va desfășură în sute de icoane spăimântătoare. Odată primejdia trecută, unde e poetul care să plângă în chip vrednic pe ruinele Capitalei? Cutremurul de la Lisabonna, care a durat abia câteva minute, a produs mai multe fapte eroice decât toate paginile ce s'au produs în decursul secolelor. Iată Lisabonna prăbușită și nația întreagă rămasă prostită, mută și n'mărmurită pe ruinele ei!...

Toate paginile frumoase sunt cunoscute. Câte fapte mari rămân necunoscute și cele ce nu se cunosc, sunt cu atât mai mari! Dacă toate faptele mari ar fi fost celebrate prin pagini frumoase, am avea atâtea pagini celebre câte fapte mari!

Dar ar fi de plâns neamul omenesc dacă n'ar fi de o mie de ori mai ușor să faci bine, decât să vorbești bine! Natura pare că l-a făcut pe omul cel mai tare, slab pentru un moment; și pe omul slab, tare pentru un alt moment dat. Omul fără geniū n'are nici un moment de acestea.

Am întrebat pe femeia mea în această privință, și iată răspunsul ei:

„Sunt o proastă. Nu știu să scriu, vorbesc destul de prost, și totuș, simt în mine tot ce-mi trebuie pentru a 'ndeplinii o faptă mare. Îmi închipui o mie de împregiurări, în cari n'as socoti viața și averea nici cât un fir de paiu. Și am trăit de ajuns pentru a ști că nu me laud de geaba...”

Ori care bărbat sau femeie îți vor răspunde aidoma. Si cercetând lucrul de-aproape, vei vedea că un selbatec, un țeran, un om, o femeie de rând, un animal, mai de grabă e în stare să facă o acțiune eroică, decât un d'Alembert, un Buffon sau vre-un alt membru ilustru al Academiei. Toți aceștia calculează prea mult, și fapta eroică esclude mai în totdeauna calculul...

Trad. de

MARIOARA.

Maī lesne găsești o femeie care să nu fi avut nici un amant, decât o femeie care să fi avut numai unul.

*

Nu-ți laudă nici odată punga și femeia, dacă vrei ca prietenii să nu năzuiască să-i împrumuți.

Internatul gr. or. din Beiuș.

Aședămintele culturale din Beiuș s'au înmulțit în toamna anului 1899 cu internatul gr. or. român, a cărui ilustrație o publicăm în nr. de acum al foii noastre, după Calendarul diecesan din Arad.

Internatul acesta, care răspunde la o necesitate de mult simțită, s'a înființat în urma inițiativei luate de fruntașii comunității bisericești gr. or. române din Beiuș. Pe baza aceleia, sinodul eparhial din Arad în 1897 a decis prin conclud. întemeierea unui internat pentru tinerii de religie gr. or. cari studiază la gimnaziul din Beiuș, autorisând pe episcopul de atunci P. Ssa Ioan Mețianu să întreprindă o colectă de bani și să anticipeze spre acest scop din fondurile diecesei o sumă până la 10.000 fl.

Zidirea internatului s'a început și terminat în 1899 prin stăruințele actualului episcop Iosif Goldiș, care la 1 octombrie st. n. acelaș an l-a și sfințit și inaugurat cu mare solenitate.

Edificiul cu întreg aranjamentul a costat 29.643 fl. 99 cr. Este un edificiu modern, corespunzător tuturor cerințelor igienice și didactice, plăcut atât din afară cât și din lăuntru, pe un teritoriu liber, cam la 300 de pași de la stradă, având înainte și un parc.

Urcându-ne pe vr'o zece trepte, în dreapta intrăm în sala unde se propune religie și cântarea. Urmează odaia prefectului. Apoi capela. Lângă aceasta o odaie mare de învățământ, de unde elevii ascultă în toate diminețile serviciul divin. Lângă odaia aceasta, cu intrare din coridor, sala de mâncare, odaia de spălat, infirmeria, odaie pentru bucătar, bucătăria, cămara. În stânga la intrare, locuința rectorului, apoi trei dormitoare mari și odaia de spălat.

Maî observăm că în anul prim au fost în internat 53 elevi, în al 2-lea peste 60.

LITERATURĂ.

Nouă bibliotecă teatrală. De un timp încoace reprezentațiile societăților noastre de diletanți înmulțindu-se din ce în ce maî mult, se simte necesitatea de piese potrivite. Astfel s'a înființat înteu „Biblioteca teatrală“ publicată sub auspiciile comitetului Societății pentru fond de teatru român; apoi s'a pornit la Gherla „Biblioteca teatrală a Aurorei“; iar acum a început să editeze dl I. E. Bobancu la Brașov „Noua bibliotecă teatrală“ în care va publica localisări din limba germană. Negreșit, n'avem decât să ne bucurăm de toate produsele ce se ivesc pe terenul acesta, dacă sunt bine scrise românește. Prima piesă înse: „Doi prinși în cursă“ comedie într'un act localisată după A. Kellner, nu ni se pare potrivită pentru diletanți. Prețul 24 fileri.

Biblioteca antialcoolică. Pericolul alcoolismului amenință și România. Societate și guvern s'au aliat spre a-l combate. Societatea a înființat „Liga contra alcoolismului“ în frunte cu dnii A. D. Xenopol și A. C. Cuza. Aceasta ligă ține conferențe. Iar guvernul și anume ministerul instrucțiunii publice a început să editeze scrieri spre a combate alcoolismul. Aceste se publică sub titlul colectiv de „Biblioteca antialcoolică“. Pân' acuma au apărut 10 numere. Iată conținutul lor: Cartea beției, de G. Tiron; Moș Dima, de dr. R. Rosin; Catechism antialcoolic, de

G. Murgean; Beția prepădește trupul și sufletul, de Z. C. Arbure; De necas și Ce face dracul, doue piese de Th. D. Speranța; Credințe false, de G. Murgean; Alcoolismul, trad. de Eug. Stefanescu. Ar fi bine dacă aceste scrieri s'ar răspândi și pe la noi.

Publicațiunile fondului Vasilie Adamachi. Aceste publicațiuni, instituite prin hotărîrea Academiei Române în 1898, sânt destinate a cuprinde lucrările premiate în manuscris cu un premiu Adamachi. Tomul prim, 1898—1900, conține înteu portretul lui Vasilie Adamachi, testamentul lui; cuvîntările rostite la înmormântarea lui în Iași, la 11 martie 1892, de membrii delegați ai Academiei Române, D. A. Sturdza, Nicolae Ionescu și Iosif Vulcan; averea lăsată Academiei, regulamentul fondului, bursierii și premiile acordate din fondul Vasilie Adamachi, 1896—1900. S'au premiat din acest fond scrierile dlor: Eugen Brote, I. Manliu, Haralamb G. Leac, I. Turcu, dr. D. Grecean, Z. Boiu, I. Găvănescu, D. G. Maxim, dr. I. Neagoe.

O revistă politică franceză filoromână. La Paris a început să apară de nou „Revue du monde latin“ sub direcțiunea dlui Rakini, căruia i-au promis colaborarea maî mulți membri ai Ligei.

TEATRU.

Concert și reprezentație teatrală în Poiana Sibiului. Corpul învățătoresc din Poiana Sibiului a dat la 3/16 l. tr. un concert poporal, după care s'a jucat comedia poporală de Iosif Vulcan: „Măța cu clopot“, predată de corpul învățătoresc cu ajutorul câtorva tineri din popor. Dl Romul Vraciu, se serie „Tribunei“, a fost perfect în rolul ctitorului. Asemenea doamna Vraciu a escelat în rolul ctitoritei, dl Chețan ca crâșnic, și-a achitat angajamentul cu deplin succes. Rolurile maî miciasemenea au fost bine interpretate de tineri din popor, între cari au produs mult haz 2 bătrâni surdi prin dialogurile lor.

Serată teatrală în Orăștie. Meserieșii români din Orăștie au aranjat sâmbătă în 23 februarie, sub conducerea învățătorului Constantin Baicu, serată teatrală în sala otelului „Transilvania“. Program: I. „Sărăcie lucie“, comedie într'un act de Iosif Vulcan. Persoanele: Sivu Iernilă, episcop, dl Petru Banciu; Veselina, fata lui, dsoara Rosa Raț; Iota, căruș, dl Iacob Herta; Trăila Liliac, holtei, dl Rusalin Ionescu; Viligă, nebunul satului, dl Constantin Budoiu; Sanda, vrăjitoare, dsoara Catinca Rusu; fete, neveste, feciori. II. „Vecinătate periculoasă“, comedie într'un act de Kotzebue. Persoanele: Petecescu, croitor, dl Petru Banciu; Săftica, nepoata lui, dsoara Sofia Bogat; Goleanu, tiner bogat, dl Rusalin Ionescu; Ioniță, servitorul lui, dl Iuliu Muntean; Zamfira, modistă, dsoara Safta Adămescu.

Concert și teatru în Coștei. Reuniunea de ceteră și cântări din Coștei aranjează mâne sâmbătă la 27 februarie v. (2 martie n.) concert poporal și reprezentație teatrală. Programa. I. Concertul: 1. României și fraților mei, cor mixt de I. Costescu. 2. Plugar și ostaș, cor bărbătesc de L. Tănăsescu. 3. Luna lui maiu, cor bărbătesc de C. G. Porumbescu. 4. „Candidatul linte“ sau „Rigurosul teologilor“, comedie în 2 scene pentru 2 coruri și soli de C. G. Porumbescu. II. Teatru: „Un leu și un zlot“, comedie într'un act, localisată de D. R. Rosetti. Urmează apoi petrecere cu joc.

Reprezentare teatrală în Gurariului. Elevii școlii populare din comuna Gurariului au dat la 30 ianuarie (12 febr. n.) un concert popular dirijat de învățătorul I. Oniciu. Apoi dna Decei, dsoarele M. Turdeșan și Artenie, dimpreună cu dnl V. Arsenie și I. Oniciu au reprezentat comedia „Cinel Cinel“ de V. Alexandri. În urmă a început dansul.

Reprezentare teatrală în Băița. La 4/17 februarie s'a aranjat la Băița, comitatul Hunedorii, o serată teatrală. S'au jucat „Stan covrigarul“ cântecele comice și „Vivandiera“ scenă militară, ambele de V. Alexandri. După teatru a început dansul.

MUSICĂ

Serbarea memoriei lui Petru Maior. Societatea de lectură „Petru Maior“ din Budapesta invită la ședința festivă ce se va ține în memoria patronului ei Petru Maior de Dicio-Sân-Mărtin, duminică în 3 martie n. an. c. la orele 8 seara în sala cea mare a otelului „Archiducele Ștefan“ (Akadémia-utza 1.) Ședința va fi precedată de un parastas, care se va celebra pentru fericitul patron tot duminică la 10 ore a. m. în capela gr. or. română din loc (Holló-utca 8.) Nb. După ședința cină comună à la carte. Program. 1. Deschiderea ședinței prin președintele societății Victor Păcală stud. fil. 2. „Cântec de seară“ de N. Popovici, executat de corul societății. 3. „Viața și activitatea lui Petru Maior“ de Iosif Enescu, stud. fil. 4. * * solo de violină executat de Alesandru Rusu, stud. med. 5. „Memoriei lui Petru Maior“, odă de Dionisie Stoica, stud. fil. 6. „Praeludium und Fuge“, trio de violine cu acompaniament la pian, executat de Emil Șineai, stud. techn., Ioan Șandru, stud. techn., Leonida Domide, stud. med. și Aurel Iorga, stud. med. 7. „Influența literaturii asupra păcii universale“, studiu sociologic de Ilie I. Minea stud. fil. 8. „Resignation“, de Gh. Dancea op. 59, solo din violină cu acompaniament la pian, executat de Emil Șineai, stud. techn. și Aurel Iorga, stud. med. 9. „Imnul unirei“, executat de corul societății.

Serata teatrală-musicală din Bistra, anunțată în nr. 4 al foii noastre, a reușit bine. Afară de piesa teatrală, corul a cântat „Moțul la drum“. S'a declamat „La oglindă“ de Al. Vlahuță și „Copila română“ de Iosif Vulcan.

Concert popular în Jabar. Corul vocal al plugarilor gr. or. români din comuna Jabar a dat la 11/24 februarie concert popular sub conducerea părintelui Ioan Nicorescu, cântând compoziții de Musicescu, Vidu și Cordonean.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Darurile Maj. Sale pentru biserică și parohii românești. Maj. Sa Monarcul a dăruit 200 coroane comunei biserică gr. or. române din Panciova pentru clopote și alte trebuințe; 200 coroane parohiei gr. or. române din Baconul mare pentru terminarea clădirii bisericești; 200 coroane bisericii gr. or. române din Bucium pentru zidirea unei biserici noi și 100 coroane filialei gr. cat. din Sân-Georgiul-săseșc pentru aranjarea internă a bisericii noi.

Episcopul Popea de 75 ani. Sâmbăta trecută, la 10/23 februarie, Pr. SS episcopul Popea a serbat

a 75-ea aniversare a nașterii sale. Din incidentul acesta, membrii consistoriului plenar ținut în ziua aceea, s'au prezentat în corpore și prin graful protopresbiterului dr. George Popovici din Lugos i-au adus felicitări bine meritate, la cari ne asociăm și noi din toată inima.

Din diecesa Aradului. Căutând să îndrepteze relele ce bântue pe credincioșii bisericii dreptmăritoare a resăritului, precum aflăm din „Tribuna Poporului“, P. SSa episcopul Goldiș a trimis ordin către toți protopopii să aibă grijă mai multă ca în trecut pentru afacerile bisericăști și școlare. Să fie neadormiți în deosebire în ceea ce privește trecerile unor credincioși la altă biserică și mai ales la *po-căiți*, acești rătăciți cari, sub cuvânt că se lapedă de reu, își părăsesc legea străbună și se adună la rugăciuni noaptea, sub al cărui vâl se petrec apoi o mulțime de blăstămății și lucruri rușinoase. P. S. Sa îndeamnă înse nu numai la îndeplinirea cu sfințenie a datorințelor, ci le mai spune și ceea ce nu trebuie să facă: preoții să nu se certe adică între dânsii, nici cu învățătorii, și cu atât mai puțin cu poporul, față de care — spune circularul — să fie nu numai cu toată iubirea și grija, dar și cu multă răbdare. Numai astfel se pot încongiura neînțelegerile ce bântue în sinul poporului nostru.

Noul protopresbiter al Seliștei. Aflăm din „Telegraful Român“, că consistorul archidieceșan din Sibiu a numit protopresbiter al Seliștei pe dl dr. Ioan Stroia, profesor seminarial, care la alegere a intrunit toate voturile. Apoi dl Stroia a fost hirotesit întru protopresbiter.

Dar pentru biserică. Dl dr. George Popescu, avocat în Turda a dăruit bisericii române din comuna Măhaciș mai multe parcele de pământ arător în hotarul acelei comune, în valoare de 5—600 coroane.

Românce distinse. Sub acest titlu, „Telegraful Român“ serie următoarele: În 15—16 februarie s'a ținut examenul la școala pentru lucru de mână, desen, pictură, etc., a reuniunii femeilor săseșci, iar în 17—18 a fost expoziția lucrurilor. Eleve române ale școlii au fost dsoarele Valeria Greavu, Elvira Cristea, Rafila Iancu (Mohu), și Aneta Mitru (Botoșani, România), cari toate au făcut examenul cu eminentă; Valeria Greavu, a fost prima eminentă între toate elevele. Lucrurile espuse de dsoarele române erau de o frumuseță deosebită

„România Jună“ din Viena. Primăram Raportul anual al Societății academice social-literare „România Jună“ din Viena pe anul XXX de la 1 nov. 1899 până 'n 31 oct. 1900 Din acesta vedem că Societatea a avut 44 membri fondatori, 120 onorari, 92 emeritați, 41 ordinari, 1 estraordinar, în cabinetul de lectură au intrat 53 reviste și ziare; biblioteca are 1300 opuri; averea societății, fondul neatacabil cor. 32.506.20; fondul de rezervă cor. 900; fondul disponibil cor. 688.55; fundațiunea jubilară cor. 6285.46; cu totul cor. 40.380.21.

Serbare școlară în Năsăud. Societatea de lectură a școlarilor de la gimnasiul superior fundațional din Năsăud a dat sâmbăta în 23 febr. n. o serată literară-musicală în sala de gimnastică a gimnasiului. Programa din 12 puncte a conținut cuvântări, declamațiuni, coruri, piese de orchestră și o disertație intitulată „Poesia poporană ca tezaur național“. După concert dans.

C E E N O U.

Hymen. Dl dr. *Gavril Suciu* avocat în Hațeg și domnișoara *Hortensia Penciu*, fiica dlui Nicolae Penciu, jude de tribunal în pensie în Sibiiu, s'a logodit. — Dl dr. *Octavian Vasu* și dșoara *Zoe Damian*, fiica dlui S. Damian, avocat în Brașov, s'a logodit. — Dl *Mihailu A. Simu*, învățător în Recițamontană, s'a logodit tot acolo cu dșoara *Emilia Popovici*. — Dl *Ioan Popescu*, învățător în Hășdate, s'a logodit cu dșoara *Gizela Jerjetec* în Băișoara. — Dl *Sabin Bogdan*, învățător în Brad, s'a logodit cu dșoara *Grația Gabor* din Certeșul-de-sus.

Știri personale. Dl *Constantin br. Hormuzachi*, distinsul zoolog din Bucovina, a fost invitat să țină o conferință la congresul zoologic din Berlin în luna lui august. — Dl dr. *Valeriu Petco*, concipist la direcțiunea financiară din Brașov, a fost numit subsecretar la direcțiunea financiară din Deva.

Reuniunea femeilor române gr. or. din Făgăraș și gîur a ținut adunarea sa generală în 24 februarie la orele 3 în școala confesională gr. or. de acolo, sub presiul dnei *Maria Dan*, secretarul dl *Ioan Berescu*.

Schimbare ministerială în România. Guvernul Carp, ne mai avînd majoritate, ș-a dat dimisiunea. Regele a chemat la guvern partidul liberal. Noul cabinet s'a constituit sub presiunea dlui *D. A. Sturdza*, care a primit și porțoiul de esterne; Aure-

lian interne, *Paladi finanțe*, *Stoicescu justiție*, *Haret instrucție*, *Brătianu lucrări publice*, *Missir domenii*; fotoliul ministeriului de resboi l-a primit interimal tot președintele consiliului.

Adunarea generală a institutului de credit „Bihoreana“ din Oradea-mare s'a ținut la 28 februarie n., sub presiul președintelui *Iosif Vulcan*, notar directorul executiv dl dr. *Coriolan Papp*, luând parte 39 de acționari, represintând cam 350 de acții. Adunarea a aprobat bilanțul și toate propunerile direcțiunii. Fondul de rezervă s'a urcat la 12.000 coroane. Ca dividendă acționarii primesc 5% după ratele solvite. Verificatori ai procesului verbal s'au ales dnii *Samuil Ciceronescu*, *George Pop* și *Demetriu Mureșan*.

A cincea serată literară în Blaș. Mîne sâmbătă la 2 martie n. se va ținea în Blaș a cincea serată literară aranjată din inițiativa Reuniunii femeilor române de acolo. Precum aflăm din „Unirea“, vor ceti lucrări: dnii *Emil Sabo* și *Iustin Nestor*; va declamă dșoara *Lucreția Viciu*, va cântă din gură dșoara *Lucreția Bunea* și la pian dșoarele *Valeria Ulăcan*, *Eugenia* și *Cornelia Deac*. Serata promite să fie foarte interesantă.

Mulțămită publică. Pe aceasta cale rugăm pe toți aceia cari din incidentul căsătoriei noastre au binevoit a ne felicita atât în persoană, cât și din depărtare, a primi profunda noastră mulțămită. *Sângeorgiul de Câmpie, Dionisiu Șimon* și soția *Marietta Lado*.

Proprietar, redactor respunțător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDĂS NR. 296 b.)

PRIMARIA COMUNEI BUCURESCI

Direcțiunea Comptabilității

SITUATIUNEA

Veniturilor comunale la 31 ian. 1901 comparativ cu acelea din perioda corespunțătoare a anului 1899—1900

Categoriul	NATURA VENITURILOR	Evularea bud- getară anuală 1900—1901	INCASARI		DIFERINTE		
			1900—1901	1899—1900	Plus	Minus	
I. Venituri ordinare							
1	Venituri directe	1438300	795808	76	839539	86	
2	„ indirecte (accise)	8045400	6008313	85	6486057	30	43731 10
3	„ din bunuri comunale	659500	543839	30	586507	45	477743 45
4	„ „ servicii comunale	1336500	898628	10	971185	50	42668 15
5	Subvențiuni	561252	433684	—	390741	—	72557 40
6	Contribuțiuni pentru drumuri	1650000	986677	98	951687	46	42943 —
							34990 52
II. Venituri extra-ordinare							
7	Venit cu destinațiune specială	160161	112225	20	135627	70	
8	Diferite venituri	105000	171217	94	123925	01	23402 50
9	Din excedentul exerc. 1898-1899	568951	568951	79	727613	40	
10	Subv. din fondul Casei Luc. Oraș	96000	64435	55	—	—	158661 61
—	Rămășițe din exercițiul închise	—	252563	45	94201	19	
	Total	14621065	10836345	92	11307085	87	348024 26
							818764 21

Se eertifică

Minus lei 470.739.95

p. Director **C. Demetrescu.**p. Șeful biurolui scriptelor **Catzian.**